

Fylkesmannen i Hedmark

Miljøvern avdelingen
Postboks 4034, 2306 Hamar

Saksbehandler, innvalgstelefon
Steinar Østlie, 62 55 11 77

Vår dato	Vår referanse
10.06.2014	2014/3475
Arkiv nr.	Deres referanse
461.2	..

Inspeksjonsrapport

2014.008.I.FMHE

Åsnes kommune,
2500 Flisa

Inspeksjon ved Flisa avløpsanlegg

Dato for inspeksjonen: 27.05.2014
Rapportnummer: 2014.008.I.FMHE
Saksnr.: 2014/3475

Kontaktpersoner ved kontrollen:

Fra virksomheten:
Ove Johnny Dybendal
Kai Lindberg
Kjell Åge Gjesåsen

Fra Fylkesmannen i Hedmark:
Steinar Østlie, senioringeniør

Resultater fra inspeksjonen

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjon ved Flisa avløpsanlegg, 27.05.2014. Fylkesmannen avdekket 5 avvik og 3 anmerkninger:

- Handlingsplan og saneringsplan for avløpsanlegget er ikke ferdig utarbeidet
- Overløp av urensset kloakkvann håndteres ikke tilfredsstillende
- Drift og vedlikehold av ledningsnett er mangelfull
- Helhetlig miljørisikovurdering for avløpsanlegget er ikke gjennomført
- Avviksbehandlingssystemet for avløpsanlegget er mangelfullt
- Kommunen har ikke ferdigstilt forberedelser for å tilpasse avløpsanlegget til framtidige klimaendringer (*anmerkning*)
- Rutiner for inkludering av overløpsmengder ved beregning av renseseffekt ved rensesanlegget må kvalitetssikres (*anmerkning*)
- Styringsmål for driftsparametere i rensesanlegget er ikke satt (*anmerkning*)

Åsnes kommune må sende en skriftlig bekreftelse innen **01.10.2014** på at avvikene er rettet. Virksomheten bes også foreta en vurdering av anmerkningene. Oppfølgingen etter inspeksjonen er nærmere beskrevet på side 3.

Med hilsen

Jørn Georg Berg e.f.
miljøverndirektør

Steinar Østlie
senioringeniør

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes ut uten signatur.

1. Informasjon om virksomheten

Organisasjonsnr : 964 948 232	Eies av: -
Besøksadresse: Rådhusg. 1, 2270 Flisa	Telefon: 62 95 66 00
Bransjenr. (NACE-kode): 84.110	E-post: post@asnes.kommune.no

Kontrollert anlegg

Navn: Flisa avløpsanlegg	Anleggsnr: 0425.0037.01
Kommune: 0425 Åsnes	Anleggsaktivitet: Avløpsnett og -rensing
Fylke: Hedmark	Risikoklasse: 3
Tillatelse gitt: 13.12.2006	Tillatelse sist oppdatert: -

2. Inspeksjonens omfang

Inspeksjonen er en del av landsdekkende kontrollaksjon avløp 2014, men inngår også i Fylkesmannens ordinære tilsynsplan med løpende tilsyn med avløpsanleggene. Bakgrunnen for kontrollaksjonen er bl.a. at Miljødirektoratet ønsker å skaffe oversikt over etterlevelse av renskrav og øvrig oppfølging og status for sentrale temaer og krav i bransjen, samt se utviklingen fra tilsvarende kontrollaksjoner i 2008 og 2010.

Formålet med inspeksjonen var å vurdere om virksomheten etterlever regelverk som omfatter virksomhetens risiko for å forurense det ytre miljø, samt rutiner for håndtering av avfall og kjemikalier. Videre er det undersøkt om det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet fungerer tilfredsstillende. Fylkesmannen har blant annet undersøkt:

- Hovedplaner/saneringsplaner
- Strategiske mål og funksjonsmål for avløpssystemene (ambisjonsnivå)
- Klimatilpasning
- Overløp
- Ledningsnett
- Framdrift/status for akkreditert prøvetaking
- Etterlevelse av utslipps- og renskrav for 2013
- Driftsstabilitet i avløpsanlegget i 2013
- Miljørisikovurdering av avløpsanlegget
- Avviksbehandling

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

3. Oppfølging etter inspeksjonen

Kommunen plikter snarest å rette opp de avvikene som er beskrevet i denne rapporten. Virksomheten bes også gjøre en vurdering av anmerkningene og aktuelle tiltak knyttet til disse. Vi ber om en skriftlig redegjørelse for tiltak og oppfølging av påpekte avvik og anmerkninger innen **01.10.2014**.

Dersom et avvik ikke kan lukkes eller et tiltak ikke kan avsluttes innen fristen, må det utarbeides en plan for videre framdrift.

Klageadgang

Pålegget om er gitt med hjemmel i forurensningsloven § 7. Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet innen tre uker etter at rapporten er mottatt. Klagen bør være skriftlig, begrunnet, og skal sendes via Fylkesmannen i Hedmark.

4. Gebyr for inspeksjonen

Virksomheten er ved denne inspeksjonen plassert i gebyrsats 3, (jf. Fylkesmannens varselbrev datert 16.05.2014). Dette betyr at dere skal betale *kr. 12 000* i gebyr for den gjennomførte inspeksjonen. Gebyrsats følger av virksomhetens plassering i risikoklasse, jf. forurensningsforskriften § 39-6. Faktura med innbetalingsblankett vil bli oversendt fra Miljødirektoratet.

Fylkesmannen viser for øvrig til forurensningsforskriftens kapittel 39 om innkreving av gebyr til statskassen.

5. Offentlighet i forvaltningen

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via Fylkesmannens postjournal og på www.norskeutslipp.no (jf. offentleglova).

6. Avvik

Vi fant følgende avvik under inspeksjonen:

Avvik 1

Handlingsplan og saneringsplan for avløpsanlegget er ikke ferdig utarbeidet.

Avvik fra **Forskrift om internkontroll § 5 punkt 6** (risiko, planer og tiltak)
 Forskrift om internkontroll § 5 punkt 7 (forebygge overtredelser)

Kommentar

Kommunen har i dag ingen gjeldende, oppdatert avløpsplan for rehabilitering og fornyelse. Foreliggende plan er primært en utbyggningsplan. Ny hovedplan for vann og avløp med saneringsplan er under utarbeidelse. Det er planlagt politisk behandling til høsten (2014).

Planen omfatter ikke overordnede strategiske krav om bruk av best tilgjengelige teknologi og fagkunnskap, jf. forurensningsforskriften §§ 14-5 og 14-10.

Det er heller ikke foreslått funksjonsmål for avløpsnettet, men dette blir satt krav i ny tillatelse om at kommunen skal utarbeide innen 31.12.2016.

Planen har ikke særskilt fokus på behandling av overvann. Kommunen har likevel utført flere tiltak for å tilpasse seg økte overvannsmengder som følge av klimaendringer, jf. anmerkning 1. Ledningsnettet planlegges generelt med 25 % overkapasitet. Sanitærreglementet setter krav til eiendomsiere om håndtering av overvann på egen eiendom.

Avvik 2 **Overløp av urensset kloakkvann håndteres ikke tilfredsstillende.**

Avvik fra **Forurensningsforskriften § 14-5 Avløpsnett**
 Tillatelse av 13.12.2006

Kommentar

11 av 35 pumpestasjoner er tilknyttet driftskontrollanlegget. (I 2010 var 9 av 34 stasjoner tilknyttet). For disse blir overløpsdrift registrert. For de øvrige blir kun alarm for høyt nivå og motorvern registrert. Overløpsmengde ved disse stasjonene må anslås på grunnlag av tilknytning. Det gir en kvalitativ informasjon om overløp, men usikkerhet blir stor når det gjelder mengdeangivelse. Det er ikke utarbeidet noen formel eller metode for beregning av overløp fra stasjoner som ikke er tilknyttet driftskontrollen.

Kommunen har ikke kjennskap til delmengden overløp som skyldes innlekking. Det er heller ikke etablert rutiner for modellering av utslipp fra nettet e.l. Det forekommer likevel lite overløp fra avløpsnettet. Dette skyldes bl.a. at anleggene er godt dimensjonert i forhold til tilknytningen.

Ved alarmer er internt krav til aksjonstid 1 time fra alarm utløses. Vaktordningen omfatter imidlertid ikke vaktberedskap på hverdager. Det er månedlig fysisk tilsyn ved pumpestasjonene.

Avvik 3 Drift og vedlikehold av ledningsnett er mangelfull

Avvik fra Forurensingsforskriften § 14-5 Avløpsnett

Kommentar

Gamle ledninger er ikke fullt kartlagt og registrert i Gemini. Enkelte ledninger eldre enn 1970, samt noen enkeltledninger kan mangle. Dette kan til sammen utgjøre ca. 10 % av nettet. Kommunen har ingen konkret strategi for å supplere nettet som mangler, men nett hvor det blir utført tiltak eller arbeid, blir registrert. Det er krav at nye stikkledninger skal registreres.

Kjellmyra er eneste område hvor det er kjent at fellesledninger forekommer. Mye av kommunens dårlige og uregistrerte ledningsnett er overtatt fra private eiere. Generelt har ikke kommunen mye gammelt ledningsnett.

Det er foretatt lite utskifting og fornyelse av dårlig ledningsnett de siste årene. I årsrapport for 2013 anslår kommunen utskiftingstakt til 1000 år. Det er foretatt en del utskifting av dårlige kummer og pumpestasjoner etter et årlig program. Grunnvannsheving har nødvendiggjort installering av tette kummer. Det finnes fortsatt en del kummer med åpne renner på fellesnettet på Kjellmyra. Innlekking gjennom kumløkk anses å utgjøre kilde til mye fremmedvann på spillvannsnettet.

I samarbeid med Driftsassistansen er det utført røyktester for å avdekke feilkoblinger fra anleggsperiode på 80-tallet.

For øvrig anser ikke kommunen at det er knyttet store driftsproblemer til ledningsnettet. Dette er dimensjonert med 25 % hydraulisk overkapasitet. Problemstrekninger spyles kvartalsvis. Kjelleroversvømmelser forekommer i relativt liten grad. Men overvannsnettet har noe kapasitetsproblemer.

Kommunen har ikke etablert faste rutiner for å avdekke større lekkasjer og utslipp fra nettet ved aktiv bruk av trendbilder. Disse brukes primært for å sjekke nivåøkninger ved pumpefeil. Kommunen har ikke satt kvantitative funksjonsmål for inn- og utlekking fra nettet gjennom forslag til hovedplan avløp (slike mål må settes innen 31.12.2016 iht. krav i ny utslippstillatelse).

Avvik 4 Helhetlig miljørisikovurdering for avløpsanlegget er ikke gjennomført

Avvik fra Internkontrollforskriften § 5 punkt 6 (vurdere risiko)

Kommentar

Det er ikke gjennomført noen helhetlig kartlegging og analyse av risikoforhold for ytre miljø for avløpssektoren. Risikovurderinger er foretatt ved planlegging av nye pumpestasjoner, og ellers for enkelte helserelaterede deltema.

For øvrig utføres risikovurdering i tilknytning hovedplan avløp, som planlegges behandlet politisk høsten 2014.

Renseanlegget vurderes ikke å være flomutsatt, men noen pumpestasjoner kan være det, dersom flomverkene ryker. Ledningsnettets har 2 elvekryssninger over Glomma, som bør vurderes særskilt.

Avvik 5 Avviksbehandlingssystemet for avløpsanlegget er mangelfullt

Avvik fra Internkontrollforskriften § 5 punkt 7 (forebygge overtredelser)

Kommentar

Avviksbehandling er etablert som en del av kommunens KS-håndbok. Avviksbehandlingen skal være nettbasert. Avvikssystemet er imidlertid ikke ferdig utarbeidet. Rutina skal oppdateres årlig. Dette ble sist utført i 2012.

Alle uønskede hendelser blir ikke registrert i avvikssystemet, mange driftsrelaterede hendelser blir registrert i driftsjournal uten ytterligere avviksbehandling. Kommunen bør avklare gjennom prosedyra for avviksbehandling hvilke typer hendelser som skal avviksbehandles, og hvordan.

Ved inspeksjonen ble det framvist 2 skjemaer for avvikshendelser. Feltet for angivelse av tiltak for å hindre gjentakelser, var ikke utfylt for disse.

7. Anmerkninger

Følgende forhold ble anmerket under inspeksjonen:

Anmerkning 1

Kommunen har ikke ferdigstilt forberedelser for å tilpasse avløpsanlegget til framtidige klimaendringer

Kommentarer:

Kommunen har ikke undersøkt hvordan avløpsanlegget vil bli påvirket mht. framtidige klimaendringer, eller foretatt vurderinger eller beregninger av hvilke konsekvenser og virkninger forventede framtidige nedbørsmengder vil ha på avløpsnett.

Kommunen deltar i Driftsassistansens klimaprojekt med utarbeidelse av mal for risikovurdering av framtidige konsekvenser som følge av forventet økt nedbørsintensitet. Malen forventes å være ferdigstilt høsten 2014.

Kommunen har innhentet framtidige nedbørsprognoser fra NVE, men ikke fra Meteorologisk institutt.

Nedbørsflommer forventes å gi størst overvannsproblemer. Nedbør på frossen grunn om vinteren medfører også betydelige avrenningsproblemer.

Tiltak for å håndtere overvann og redusere innlekking av fremmedvann til spillvannsnett har vært en prioritert oppgave på avløpssektoren. Det er valgt ut enkelte områder med mye innlekking og tilførsel av overvann for tiltak. Områdevis og sett over tid har kommunen registrert en positiv effekt av arbeidet.

Kommunen vurderer kontinuerlig nye og aktuelle løsninger for lokal håndtering av overvann. Lokale flomveger er aktuelt å tilrettelegge. Parkeringsplass ved rådhus er bygd som fordrøyningsbasseng. Kommunen vurderer om håndtering av overvann skal utformes som en kommunal temaplan eller en retningslinje.

Anmerkning 2

Rutiner for inkludering av overløpsmengder ved beregning av renseseffekt ved rensesanlegget må kvalitetssikres

Kommentarer:

Ved beregning av utslipp fra rensesanlegget skal overløp ved innløp og på selve rensesanlegget inngå (forurensningsforskriften § 14-11). Ved beregning av tilførsler til rensesanlegget skal overløp ved innløpet inngå. Det ble ikke avklart ved inspeksjonen om dette blir ivaretatt. Dette må avklares med Driftsassistansen, som foretar disse beregningene til avløpsanleggets årsrapport, på grunnlag av innrapporterte grunnlagsdata fra kommunen.

Overløpsdrift ved rensesanlegget forekommer i hovedsak kun ved planlagte driftstanser.

Anmerkning 3

Styringsmål for driftsparametere i renseanlegget er ikke satt

Kommentarer:

Siktedyp, pH og orto-P måles regelmess som driftskontrollparametere i renseanlegget. Det er ikke satt grenseverdier for disse styringsparametere som indikerer god drift, og som skal fungere som aksjonsgrenser for undersøkende eller korrigerende tiltak. Slike grenser bør fastsettes i egen prosedyre i internkontrollen.

8. Andre forhold

Kommunen er i ferd med å gjennomføre en organisasjonsprosess. Det er et mål at organiseringen av vann- og avløpssektoren kan bli styrket og mer rendyrket.

Kommunen har et godt verktøy for å beregne kostnadsutviklingen innenfor VA-sektoren. Avløpsgebyret blir redusert for andre år på rad, til tross for at kommunen har betydelige uløste oppgaver med fornyelse av avløpsnett.

Flisa RA har overholdt rensekravene for 2013 med god margin. Renseanlegget har god driftsstabilitet, og har ikke tilknytning av prosessavløp som forstyrrer driften. Innlekking av fremmedvann utgjør imidlertid en kilde til driftsforstyrrelse.

Anlegget ble godkjent for akkreditert prøvetaking (implementert i Driftsassistansens akkreditering) 14.05.2014. To driftsoperatører er godkjent for å foreta prøveuttak.